

КОВАЛЕНКО

Юлія Олександрівна
kovalenkoyuliya@ukr.net

УДК 338.24:332.021.8

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯMETHODOLOGICAL ASPECTS INFORMATINO ENSURE REGIONAL
ADMINISTRATIONSдоцент, Красноармій-
ський індустріальний
інститут ДонНТУ

В статті розглянуто основні методологічні підходи щодо застосування моделі регіонального інформаційного менеджменту. Наукова новизна міститься в недостатньому вивченні даної категорії. Автором визначено поняття регіонального інформаційного менеджменту, наведені підходи, цілі, завдання та функції, які можливо застосовувати на регіональному рівні управління.

В статье рассмотрены основные методологические подходы относительно применения модели регионального информационного менеджмента. Научная новизна содержится в недостаточном изучении данной категории. Автором определено понятие регионального информационного менеджмента, приведены подходы, цели, задачи и функции, которые возможно применять на региональном уровне управления.

The article describes the main methodological approaches regarding the application of the regional model of information management. Scientific novelty is in short study of this category. The author defines the concept of a regional information management, the methods, goals, objectives, and functions that may be applied at the regional level of governance.

Ключові слова: менеджмент, інформація, регіональний інформаційний менеджмент, регіональне управління

Ключевые слова: менеджмент, информация, региональный информационный менеджмент, региональное управление

Keywords: management, information, regional information management, regional management

ВСТУП

Вироблення ефективних управлінських рішень в ринкових умовах господарювання багато визначається наявністю у регіональних органів управління об'єктивної, комплексної, достовірної інформації про існуючі процеси.

Одним з найважливіших чинників, який повинен забезпечити підвищення дієвості органів регіонального управління, є впровадження інформаційних технологій, покликаних змінити характер управлінської праці, посилити аналітичну та статистичну складову в процесі прийняття управлінських рішень. Законом України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. передбачено створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства шляхом створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, що побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної техніки.

МЕТА РОБОТИ

уточнити поняття «інформаційний менеджмент», «регіональний інформаційний менеджмент», дослідити теоретичні аспекти формування даних категорій

та можливість застосування на регіональних рівнях управління.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

У розв'язанні економічних регіональних проблем значну роль відіграє інформаційна база регіону, яка оптимально підтримує ділові процеси господарські зв'язки і тим самим забезпечує конкурентоспроможність регіону.

На сучасному етапі інформатизації суспільства існує проблема нерівномірного розвитку інформаційних ресурсів, нових інформаційних технологій, інформаційних систем управлінського призначення, повільного впровадження їх у практику регіонального управління, що зумовлює актуальність фундаментальних і прикладних досліджень з інформаційного менеджменту на рівні регіону. Це дає підстави для висновку, що наукова розробка цієї проблеми потребує системного вивчення, і може виступати як предмет теоретико-експериментального дослідження.

Проблема інформатизації управління на регіональному рівні певним чином досліджена в

науковій літературі в працях: В.Куйбіди [1], В.Вакулєнка, Ю.Дехтяренка [2]. Значний вклад в розв'язання питань щодо інформатизації управління представлено у наукових працях Р.Х. Абдєєва, В.Д. Белла, Н. Вінера, В.М. Глушкова, А.Д. Урсула, Р. Фішера, К. Шеннона. У них розкрито філософські концепції феномена інформації, феномен управління в соціально-економічній сфері, генезис механізму управління та його філософський статус, характерні ознаки інформаційної цивілізації.

Виникнення інформаційного менеджменту як самостійного виду діяльності рівною мірою зумовлене, з одного боку, необхідністю підвищення ефективності управлінської діяльності власне у сфері інформатизації, а з іншого - збільшенням впливу інформаційних технологій на ефективність основної діяльності суб'єктів господарювання. Одне з перших визначень інформаційного менеджменту належить Д. Дачену. Інформаційний менеджмент він визначає як види інформації, способи її отримання з даних, час її подання та коло осіб, що обслуговуються цією інформацією. Це вузьке коло діяльності не виключає всього циклу інформаційного обслуговування. [3, с.23]. Інформаційний менеджмент сприймався як менеджмент створення систем, пов'язаних із розробкою, рекламою, торгівлею та експлуатацією комп'ютерних мереж, які обслуговують різноманітні інформаційні потреби сучасних промислових підприємств, банків, комерційних організацій, навчальних закладів тощо [4].

В науці про управління поки що не існує однозначного розуміння такого поняття як інформаційний менеджмент. В більшості випадків сам менеджмент трактується як синонім «управління» і не завжди враховуються його специфічні особливості [5]. Інформаційний менеджмент охоплює весь життєвий цикл інформаційних систем – від планування до використання і розповсюдження інформації, з метою цілеспрямованого використання інформаційного ресурсу.

Наприклад, Васюхин О.В. під інформаційним менеджментом розуміє весь комплекс питань пов'язаних з управлінням інформаційними системами різних сфер та рівнів управління [6, с.41].

Мельник В.В. умовно виділяє наступні найбільш популярні трактування інформаційного менеджменту:

- 1) інформаційне забезпечення (у широкому змісті слова);
- 2) інформаційні ресурси та їх управління;
- 3) інформаційні послуги та їх підприємство;
- 4) інформаційні системи та їх управління;
- 5) організації науково-дослідницької діяльності;
- 6) обробка та аналіз інформації;
- 7) офіс-менеджмент;
- 8) організація комунікацій;
- 9) управління інформаційними технологіями;
- 10) стратегічне планування і менеджмент [7, с.34].

Калініна Л.М. розкриває інформаційний менеджмент, як окремий напрям менеджменту – науки про ефективне управління організаціями та

установами, що збагачується у методологічному й практичному вимірах теоретичним обґрунтуванням інформаційного субстрату процесу управління, електронним інформаційним ресурсом і продуктами, програмним забезпеченням управлінського та освітнього призначення; має свій науково-пошуковий простір, об'єкт і предмет дослідження, понятійно-категоріальний апарат. Щодо визначення об'єкта інформаційного менеджменту, то він розглядається як управління інформаційними ресурсами організації на основі життєвого циклу інформації (визначення цілей; створення, збирання, збереження, пошук, аналіз, передача інформації; використання інформації), що включає обґрунтування і розробку концепції інформаційної політики, «стратегічного набору» управління, проектування і створення ІР, ІС, УІС із застосуванням засобів ІКТ, мережових технологій та їх раціонального використання; процеси аналізу, організації та координації інформаційних потоків і масивів даних у архітектурі системи інформаційного забезпечення управління [8].

Проведений аналіз наукових праць з теорії інформації та менеджменту дозволяє стверджувати, що:

бурхливий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій призвів до збільшення швидкості передачі та обробки інформації;

на сучасному етапі спостерігається швидке зростання потреб суспільства в інформації, більш різноманітне та інтенсивне її використання у виробничій, комерційній та управлінській діяльності;

інформація перетворилась в один з найважливіших виробничих ресурсів, який є основою будь-якого процесу прийняття рішення;

під впливом нових інформаційних та комунікаційних технологій відбулося створення інформаційних систем і зміна умов праці

зміна суспільної формації й інформаційної структури впродовж ХХ ст. – від аграрного, індустріального до інформаційного – детермінувала виокремлення і обґрунтування інформаційного менеджменту наприкінці 70-х років ХХ ст. у США;

накопичений фундаментальний досвід став базисом для обґрунтування різних концептуальних теорій інформаційного менеджменту, генезис яких відбувався на основі розвитку наукових шкіл.

Для виявлення специфіки інформаційного менеджменту та визначення понятійно-категоріального апарату нами визначено й обґрунтовано концептуальні засади дослідження на методологічному, теоретичному і практичному рівнях [1; 2].

Власне інформаційний менеджмент у теоретичному відношенні визначається як менеджмент інформаційних ресурсів, менеджмент комунікацій, менеджмент інформаційної обробки даних, менеджмент електронних документів, стратегічний менеджмент, управління інформаційними системами та інформаційними технологіями [4, с.15].

На думку автора інформаційний менеджмент може бути представлений, як ефективне управління інформаційними ресурсами на всіх етапах життєвого

циклу інформаційної системи, охоплюючи всі дії та операції, пов'язані як з інформацією в усіх її формах.

Але всі досліджені праці присвячені більше організаційним та технологічним проблемам інформатизації в реалізації управлінських функцій. Поза сферою дослідження опинилися дослідження в контексті інформаційного управління на рівні регіону.

Вирішити ці питання можливо, якщо сформувати теоретичне підґрунтя розвитку інформаційного менеджменту на рівні регіону і сформувати у суспільстві умови для його реалізації. Розв'язання зазначеної проблеми потребує системного вирішення та розробки відповідних теоретико-концептуальних підходів до цього наукового напрямку, який зачіпає багато проблем управлінського, соціального, економічного та культурного виміру.

У територіальному розвитку національних господарств чітко простежується нерівномірність і просторова деференціація регіонів що обумовлюється відмінностями в конкурентних перевагах і насамперед відмінностями на рівнях менеджменту регіональними інформаційними ресурсами.

Ключовою метою прикладних досліджень регіонального інформаційного менеджменту (РІМ) є пошук шляхів і способів підвищення конкурентоспроможності та способів управління регіонів, а саме, формування, розвитку і реалізації стратегічних конкурентних переваг регіональних економік як базових чинників прискорення територіального соціально-економічного розвитку на основі досягнення і реалізації національних та регіональних можливостей.

Необхідно відзначити, що становлення цього нового наукового напрямку визвано необхідністю поглиблення взаємозв'язку світових тенденцій і національно-регіональних особливостей розвитку управління та формування нових постіндустріальних умов господарювання. Тому все більшого значення набувають розробки моделей сучасного РІМ.

Формування і розвиток таких моделей дозволить з відповідною повнотою враховувати історичні, соціокультурні, національно-господарські та регіонально-економічні особливості вітчизняного суспільно-управлінського розвитку в умовах переходу до нового постіндустріального укладу виробництва.

РІМ покликаний діалектично поєднати конкретно територіальні особливості соціально-економічного розвитку регіону з загальними тенденціями світового та національного господарського розвитку в їх історичній перспективі. У зв'язку з цим перед керівництвом регіону постають питання: які основні тенденції сучасного світового і національного господарського розвитку; в чому полягає специфіка інформаційного та економічного потенціалу регіону, положення регіону в міжнародному інформаційному просторі, національному поділі праці; які структури і виробництва є локомотивами цього розвитку регіональної економіки в напрямку світових тенденцій. Перед керівництвом необхідно вирішити ряд проблем оптимального впливу з урядом держави,

з бізнес-структурами та підприємцями регіону, громадськими інститутами.

Інформаційний регіональний менеджмент - це окремий напрям менеджменту – наука про ефективне управління організаціями та установами в окремому регіоні, що збагачується у методологічному й практичному вимірах теоретичним обґрунтуванням управління інформаційними ресурсами. Щодо визначення об'єкта інформаційного регіонального менеджменту, то він нами розглядається як управління інформаційними ресурсами регіону на основі життєвого циклу інформації (створення, збирання, збереження, пошук, аналіз, передача інформації; використання інформації) із застосуванням засобів ІКТ, мережевих технологій та їх раціонального використання, а також процеси аналізу, організації та координації регіональних інформаційних потоків і масивів даних в системі інформаційного забезпечення управління [6].

Сферу інформаційного менеджменту становить сукупність всіх завдань управління, пов'язаних з формуванням і використанням інформації в усіх її формах і станах для досягнення поставлених цілей. При цьому повинні вирішуватися задачі визначення ефективності та використання не тільки власне інформації, але і інших ресурсів регіону. Для вирішення такого завдання необхідно створити інформаційну базу даних на рівні керівної ланки регіонального управління з використанням інформаційних систем і технологій.

Концепція РІМ об'єднує такі підходи:

економічний - розглядає питання залучення нової документованої інформації, виходячи з питань корисності і фінансових витрат;

аналітичний, - базується на аналізі потреб користувачів в інформації і комунікаціях;

організаційний - розглядає інформаційно - організаційні технології та їх вплив на організаційні аспекти регіону;

системний - розглядає обробку інформації і приділяє особливу увагу оптимізації комунікаційних каналів, інформації, матеріальних коштів, методів роботи.

Для забезпечення ефективного управління всіма ресурсами регіону керівництво повинне вирішувати наступні завдання:

- створення інформаційної бази та інформаційної інфраструктури регіону, управління інформаційними технологіями.

- визначення системи стратегічного управління економікою регіону, орієнтованої на розвиток її інформаційно-структурного, технологічного і соціального прогресу на базі нарощування конкурентних переваг з застосуванням ІКТ;

- розробка заходів оперативного-тактичного управління із застосуванням ІКТ, орієнтованого на забезпечення стійкості регіонального економічного розвитку в умовах коливань кон'юнктури ринкової економіки;

- створення інформаційної бази підтримки програмного і технічного середовища для здійснення регіонального управління.

- забезпечення розширеного відтворення умов життєдіяльності регіону, підвищення рівня і якості життя населення;

- економіко-соціальні перетворення, оптимізація фінансових потоків, формування умов та механізмів зміцнення економічної бази регіону;

- забезпечення екологічної безпеки в регіоні, формування та реалізація структурної, інвестиційної та науково-технічної політики в регіоні, створення та розвиток ринкової інфраструктури (див. рис. 1).

Отже, загальною метою інформаційного регіонального менеджменту є виробництво потрібної інформації для регіональних ланок управління.

Найважливішою матеріальною базою інформаційного регіонального менеджменту є ресурси управління: наявність відповідних органів управління, кадрів; фінансові та інформаційні можливості; укомплектованість управлінською та інформаційною технікою та ін. Від цього значною мірою залежить ефективність регіонального управління, тобто досягнення мети управління з мінімальною затратою обробки інформаційних ресурсів та управлінської праці в можливо короткий термін і з можливою повнотою.

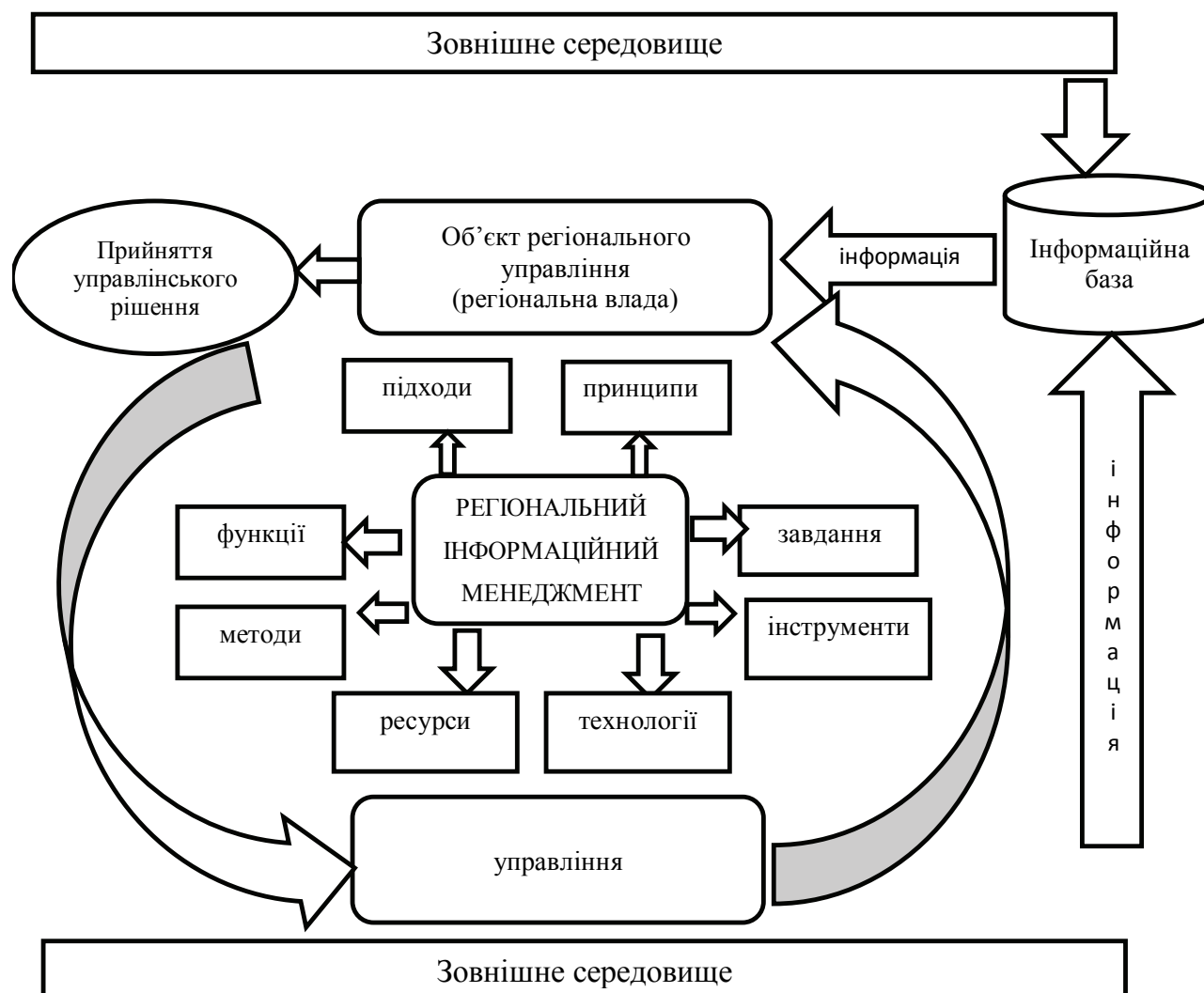

Рис. 1 Організаційна модель регіонального інформаційного менеджменту

При вивченні регіону як об'єкта управління розглядається його зміст (реалізація регіональної влади), структура відносин з іншими суб'єктами; межі регіонального управління, його різні територіальні рівні (в масштабах регіону, міста, селища і інших адміністративно-територіальних одиниць); особливості в різних сферах суспільного життя (економіка, соціальна сфера, політика, ідеологія); використання в управлінні законодавчої і

виконавчої влади; методи та особливості управління в різних регіонах, установах, підприємствах і т. д.

ВИСНОВКИ

Таким чином, підсумовуючи все вищевикладене, можна стверджувати: по-перше, РІМ представляє собою новий науковий напрямок, у контексті якого формується інформаційна політика розвитку регіону; по-друге, РІМ покликаний аналізувати інформаційну спрямованість регіональних економічних інтересів і

знаходити способи забезпечення їх балансу; по-третє, моделі забезпечення управлінських рішень корисною інформацією сприятимуть виявленню інформаційного потенціалу регіону, що допоможе досягнути певних рівнів розвитку інформаційних, економічних та соціальних стандартів регіонального розвитку; по-четверте, РІМ функціонує відповідно до законів розвитку ринкової системи господарювання, і його механізм повинен забезпечувати гнучке регулювання соціально-економічних процесів у регіоні в ринкових умовах, що дозволить забезпечити найбільш ефективне досягнення цілей і завдань сталого регіонального розвитку.

Ефективність інформаційного регіонального управління може бути розглянута в різних аспектах: з позиції керуючої і керованої підсистем, з позиції окремих функцій, завдань та принципів регіонального управління і т. п. Комплексна оцінка ефективності регіонального управління повинна бути багатосторонньою і представляти собою систему показників, що характеризують регіональне управління в різних аспектах. Загальною метою РІМ є виробництво потрібної для регіону інформації для забезпечення ефективного управління всіма її ресурсами і створення необхідного інформаційного програмного і технічного середовища для здійснення управління регіоном.

Список використаних джерел

1. Куйбіда В. Муніципальне управління: аспект інформатизації. – К.: Знання, 2004. – 357 с.
2. Вакуленко В.М., Дехтяренко Ю.Ф. Економіка міст України і світовий досвід: Навч. посіб. – К.: Основи, 1997. – 244с.
3. Інформаційний менеджмент [Електронний ресурс]. — Електрон. дан. — Режим доступа: World Wide Web. — URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/13966>.
4. Кригер В. Информационный менеджмент [Текст] / В. Кригер. — Владивосток, 2004. — 176 с.
5. Костров А.В. Основы информационного менеджмента [Текст]: Учебное пособие / А.В. Костров. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 243 с.
6. Васюхин О.В. Информационный менеджмент [Текст]: Учебное пособие / О.В. Васюхин, А.В. Варзунов. — Санкт-Петербург, 2010. — 119 с.
7. Мельник В.В. Формування концепції інформаційного менеджменту: сутність, задачі, основні напрями розвитку // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2012. № 49 С. 122-133
8. Калініна Л.М. Генезис інформаційного менеджменту як галузі наукового знання // Стратегічні пріоритети, №4(13), 2009 р. – С. 71-76
9. Коваленко Ю.О. Підходи щодо наукових засад регіонального інформаційного менеджменту 36.наук.праць Донецького державного університету управління «Механізм ефективності управління функціонування регіональної економіки» Серія «Економіка». Т. 14, вип. 52. - Донецьк, ДонДУУ, 2013. – 194 с.
10. Маскон М.А. Основы менеджмента [Текст] / Ф. Хедоури. М. А Маскон. — М.: Дело, 1997. — 212 с.
11. Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 352 с.
12. Кулицький С.П. основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 223 с.